

KĀ LATVIJĀ TIEK PĀRVALDĪTA UN ĪSTENOTA LEADER JEB SABIEDRĪBAS VIRZĪTA VIETĒJĀ ATTĪSTĪBA?

Revīzijā secinātais:

Zemkopības ministrijas īstenotais LEADER/SVVA pārvaldības ietvars nav tāds, kas veicina uz labākiem rezultātiem orientētu VRG darbību. Uzlabojumi nepieciešami gan Zemkopības ministrijas, gan vietējo rīcības grupu līmenī

EIROPAS SAVIENĪBĀ

- ▶ 1991. gadā uzsākta LEADER iniciatīva – mērķtiecīgas un koordinētas rīcības lauku ekonomikas attīstībai
- ▶ Kopš 2014. gada LEADER pieeja saukta arī par sabiedrības virzītu vietējo attīstību (SVVA)
 - daļībvalstīs tiek finansēta no dažādiem ES fondiem
 - atbalsta lauku, piekrastes un pilsētu teritorijas, risina dažādas vajadzības (ekonomiskās, vides, sociālās, kultūras)
- ▶ Iniciatīvu uzņemas vietējie iedzīvotāji, procesu virza vietējās rīcības grupas (VRG)

LATVIJĀ

- ▶ 2000. gadā pirmie LEADER pasākumi. Kopš 2007. gada – visaptverošs raksturs
- ▶ Par pasākumu atbild **Zemkopības ministrija** (un tās padotībā esošais Lauku atbalsta dienests)
- ▶ LEADER SVVA 2014.–2020. gada plānošanas periodā, kā īstenošana 2023. gadā vēl turpinās, iekļauta **Lauku attīstības programmā 2014.–2020. gadam un Rīcības programmas zivsaimniecības attīstībā 2014.–2020. gadam**

LEADER/SVVA galvenie elementi

- partnerība
- vietējās teritorijas attīstības stratēģija
- noteikta teritorija

LEADER/SVVA pieeju veido 7 viens otru papildinoši principi

No apakšas uz augšu – vietējie pieejas īstenošanai izstrādā stratēģiju un izvēlas īstenojamās darbības

Publiskā un privāta partnerība – VRG ir sabalansēta grupa, kas ietver valsts un privāta sektora dalībniekus, kas var mobilizēt visas pieejamās prasmes un resursus

Jauninājumi / inovācija – LEADER var būt nozīmīga loma, veicinot jaunas novatoriskas pieejas lauku teritoriju attīstībai

Tiklošanās – sasniegumu, pieredzes un zināšanu apmaiņa iedzīvotājiem, organizācijām un iestādēm vietējā, reģionālā, valsts un Eiropas līmenī

Sadarbība – uzņemas kopīgu projektu ar citu VRG, kas izmanto līdzīgu pieeju citā reģionā, valstī

Konkrēta teritorija – aktivitātes notiek mazā, viendabīgā, sociāli vienotā teritorijā

Integrācija – nav noteikta konkrēta nozare, tāpēc LEADER stratēģijai jābūt daudznozaru

*Eiropas Komisija, Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts, C.4 nodaļa (2017): Vadlīnijas. LEADER/SVVA vērtēšana

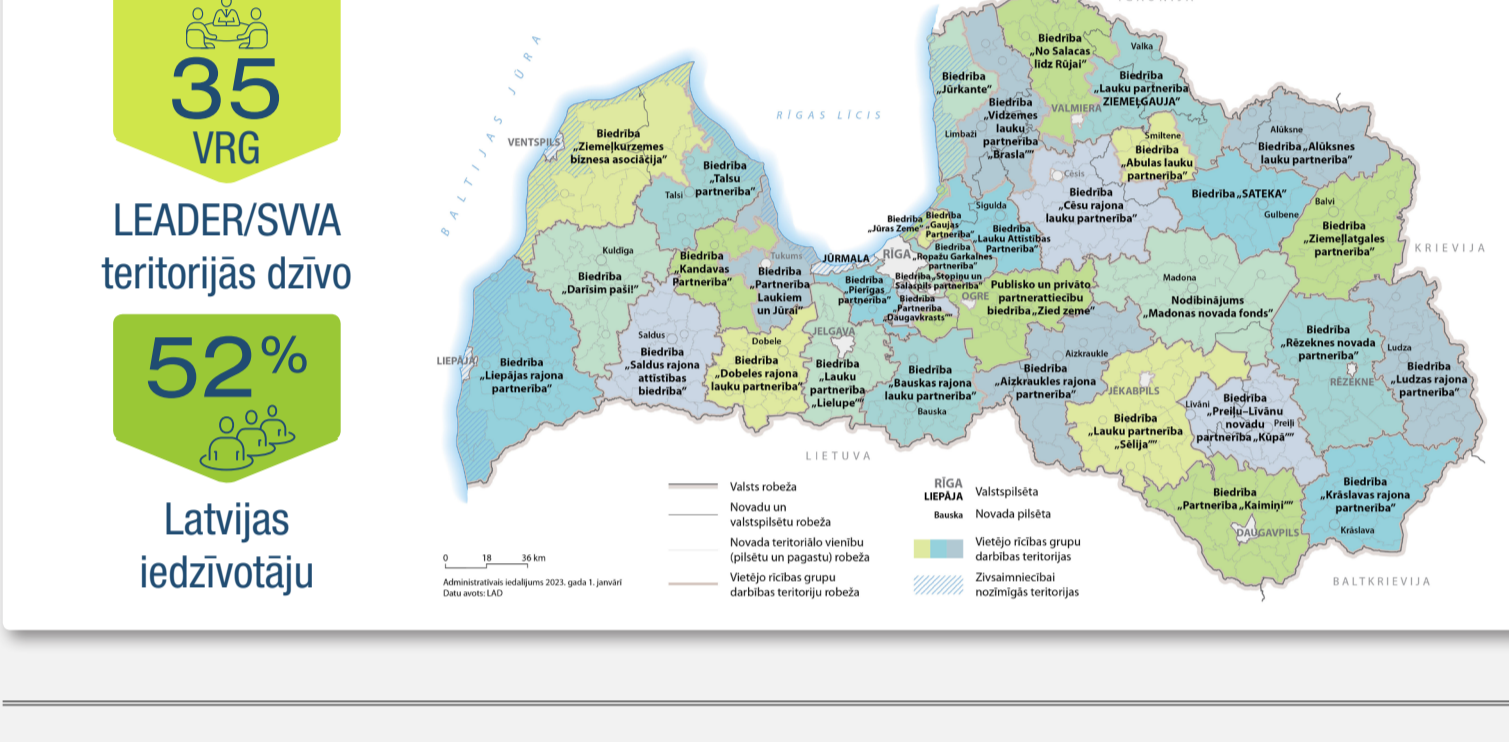
Tiek paredzēts, ka tiks radīta LEADER pievienotā vērtība

Paaugstināts sociālais kapitāls
Uzlabots sociālais un cilvēkkapitāls, kas izteikts paaugstinātā uzticēšanās līmenī, jaunu prasmju un spēju attīstībā, jaunu tīklu izveidē u. tml., padarot kopienai noturīgāku un pielāgotāku spējīgāku pārmaiņām

Uzlabota pārvaldība
Ietver iestādes, procesus un mehānismus, ar kuru palīdzību publiskā sektora, uzņēmējdarbības un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji izsaka savas intereses, īsteno savas likumīgās tiesības, izpilda savas saistības un risina domstarpības, lai sabiedriski nozīmīgi jautājumi visos līmeņos tiktu risināti sadarbības ceļā

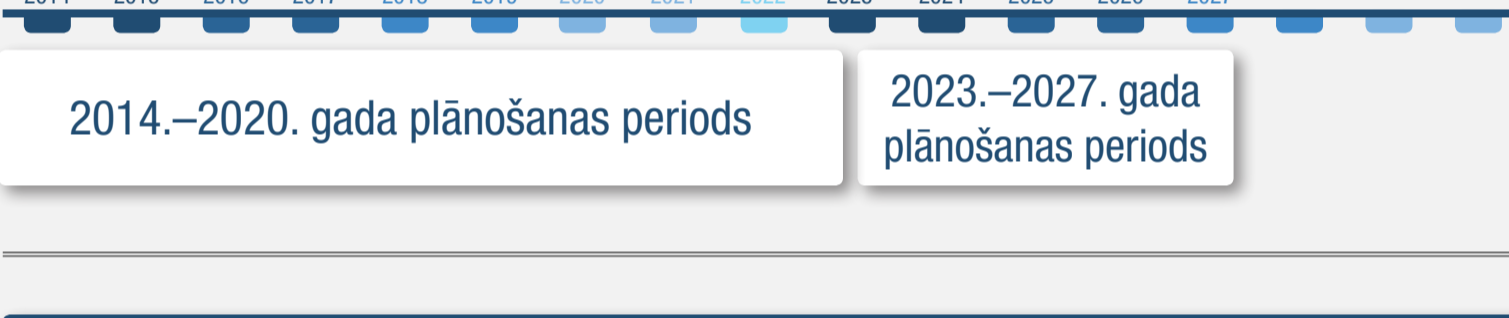
Uzlaboti projektu rezultāti un ietekme
Uzlaboti projektu rezultāti, pateicoties ilgtspējīgākiem projektiem, jauniem projektu virzītājiem un inovatīvākiem projektiem vietējā līmenī

VRG teritorijas 2014.–2022. gadā

piešķirti **126 milj. euro** no ELFLA un EJZF t. sk. VRG darbībai un teritorijas aktivizēšanai **13,4 milj. euro**

paredzēts **101 milj. euro** no ELFLA un EJZF

2014.–2020. gada plānošanas periodā līdz 2022. gada beigām īstenoti 3949 projekti**

** statuss "slēgts, sāktā uzraudzība"

Vidējā viena projekta summa (aritmētiskais vidējais) 20,8 tūkst. euro	Vistipiskā projekta summa (moda) 35 tūkst. euro	Mazākais publiskais finansējums 294 euro	Lielākais publiskais finansējums 585 tūkst. euro
--	--	---	---

- 585 tūkst. euro: Ūdenstilpu attīrīšanas tehnikas iegāde
- 294 euro: Žāvēšanas skapija iegāde mājražošanai
- 360 tūkst. euro: Lauvu nojumes būvniecība brīvības muzejā
- 483 euro: Džudo tērpu iegāde džudistiem
- 634 euro: Tērpu iegāde bērnu popgrupai
- 80 tūkst. euro: Atjaunota kartingu trase
- 171 tūkst. euro: Gājēju tilta būvniecība
- 209 tūkst. euro: Pašvaldības autoceļa pārbūve un sanitārā mezgla uzstādīšana
- 540 euro: Apmācību programma pagastā "Bērnu emocionālā audzināšana"
- 180 tūkst. euro: Pludmales un pieguļošo teritoriju labiekārtošana
- 670 euro: Muižas šuvēju dienas – lekcija un praktiskas nodarbības
- 360 tūkst. euro: Auto stāvlaukuma projektēšana un būvniecība
- 903 euro: Piparmētru produkcijas dažādošana
- 30 tūkst. euro: Sulas spiešanas un fasašanas iekārtas iegāde
- 30 tūkst. euro: Zobārstniecības kabineta izveidošana
- 13 tūkst. euro: Specializētas kafijas graudzētavas izveide

LEADER/SVVA – vietējo kopienu veidošanas un stiprināšanas instruments
Dažāda veida iedzīvotāju vajadzības – vietējās attīstības stratēģijas centrā

Ne visas VRG aktīvas un iedzīvotājus iesaistošas

Īstenoto projektu skaits un finansējums (euro) VRG 2014.–2022. gadā

tikai **28%** iedzīvotāju ārpus Rīgas zina vai ir dzirdējuši par LEADER programmu***

*** SKDS aptaujas rezultāti 2023. g. martā

Kādas ir sekas?
Dažas VRG kļūst arvien spēcīgākas un veidojas jauni veidošanās un iedzīvotāju aktivizētāji. Atsevišķas VRG darbojas tikai kā projektu administrētājas, pilnā mērā neizmantojot saņemtos ieguvenus, kas būtu jāsasniegt ar LEADER/SVVA pieeju. Lielākie ieguvēji ir iedzīvotāji, kuru teritorijā VRG ir bijušas aktīvākas teritorijas aktivizēšanai.

<p>Ieteikumi Zemkopības ministrijai</p> <ul style="list-style-type: none"> • pilnveidot LEADER/SVVA uzraudzības un novērtēšanas sistēmu, veikt LEADER/SVVA ietekmes (tostarp pievienotās vērtības) novērtējumu • pilnveidot LEADER/SVVA pārvaldību, nodrošināt motivējošu un uz lielāku pievienoto vērtību orientēto VRG darbību • nodrošināt regulāru metodisko atbalstu VRG un VRG darbību koordināciju • nodrošināt uz skaidri noteiktiem mērķiem un atbalsta nosacījumiem vērstu VRG vietējās attīstības stratēģiju apstiprināšanu • ieviest vienotus un skaidrus principus, kā tiek finansēti pašvaldību projekti • sadarbībā ar VARAM rast risinājumus LEADER/SVVA pasākumā izmantot topošo sabiedrības iesaistes koplietošanas platformu 	<p>Ieteikumi VRG</p> <ul style="list-style-type: none"> • jāpalielina sabiedrības līdzdalības pasākumu teritorijas vajadzību apzināšana un iedzīvotāju iesaistē • jāmeklē veidi, kā uzrunāt un nodrošināt mazāk aktīvo un mazāk aizsargāto mērķgrupu iesaisti • jānodrošina tādu LEADER/SVVA projektu atlase, kas rada lielāku pievienoto vērtību
--	---

VRG teritorijas no 2023. gada

Aicinām LEADER/SVVA teritoriju iedzīvotājus

- apzināt savu VRG
- līdzdarboties vietējās attīstības īstenošanā – sniegt viedokli par teritorijas attīstības vajadzībām un prioritātēm
- sagatavot un īstenot projektus
- novērtēt VRG darbību

VRG – vietējās rīcības grupa
SVVA – sabiedrības virzīta vietējā attīstība

ELFLA – Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai un zivsaimniecības fonds
EJZF – Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds